

plurimos episcopos sic fecisse. Superest ut a nobis A contententibus precibus divinitas exorata concedat, quatenus de aliarum quoque Ecclesiarum redintegratione gratulemur. Ea vero quæ significare curavimus, in eorum sacerdotum, qui fraternitati tuæ vicini sunt, curabis perferre notitiam, ut et ipsi de affectu tantæ rei gratias nobiscum cœlestis misericordię beneficiis referre non cessent. Aurelius enim præfatus Carthaginensis Ecclesiæ olim episcopus, cum (*hæc falsissima*) collegis suis (instigante diabolo) superbire temporibus prædecessorum nostrorum Bonifacii atque Cœlestini contra Romanam Ecclesiam cœpit: se. I videns se modo (more) peccatis (peccantia) Aurelii Eulalii a Romanæ Ecclesiæ communionem segregatum, humilians recognovit se (peccasse), pacem et communionem Romanæ Ecclesiæ petens, subscribendo una cum collegis suis, damnavit apostolica auctoritate omnes scripturas quæ adversus Romanæ Ecclesiæ privilegia factæ quoque ingenio fuerunt.

EXEMPLAR PRECUM EJUS,

ET JUSTINIANI PRÆDICTI PRINCIPIS.

Prima salus est rectæ fidei regulam custodire et a constitutis Patrum nullatenus deviare: et quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia, dicentis: *Tu es Petrus, et super hanc petram œdificabo Ecclesiam meam* (Matth. xvi). Et hæc quæ dicta sunt rerum probantur effectibus, quia in sede apostolica extra maculam semper est catholica servata religio. De qua spe et fide minime separari cupientes, et Patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes qui contra sanctam Romanam et apostolicam Ecclesiam superbendo suas erigunt cervices; sequentes in omnibus apostolicam sedem, et prædicantes ejus omnia constituta, et per omnia spero, ut in una communionem vobiscum, quam sedes apostolica prædicat, esse merear, in qua est integra et vera Christianæ religionis et perfecta soliditas, præmittens sequestratos a communionem Ecclesiæ catholicæ, id est non consentientes sedi apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Quod si in aliquo a professione mea deviare tentavero, his quos damnavi complicem mea sententia me esse profiteor. Hanc autem professionem meam manu mea subscripsi, et Bonifacio (Hormisdam habet libellus) sancto et venerabili papæ urbis Romæ direxi, damnans et antecessores et successores meos, et omnes qui S. Romanæ et apostolicæ Ecclesiæ privilegia cassare nituntur. Hinc enim supernæ misericordię documentum perdocetur (*Hormisdæ ep. 80, act. 5, concilii CP. sub Menna*), quando et mundani principes causas fidei cum reipublicæ ordinatione conjungunt, et Ecclesiarum præsules, quod ad dispensationem suam pertinet, officii memores exsequuntur. Talibus enim indigebat post discordiæ procellas religio Chri-

Prima salus] Hæc professio fidei Justiniani esse non potest, cum is quatuor annis ante tempus edicte ac date hujus professionis obierit. Justiniani esse nequit, tum quod ex epistola Hormisdæ pontificis ad Hispaniarum episcopos, et ex Joannis Constantino-

stiana rectoribus, qui compressis provida dispensatione turbinibus, diu peregrinatam pacem depulsa tempestate reducerent, ut in futura post sæcula ad propositi sui exempla tendentes, sibi ascribendum indubitanter ostenderent, quidquid Domino placitum posteris pro sua imitatione fecissent. Benedicamus Dominum, fratres carissimi, nostris hoc diebus fuisse concessum, et totis orationum et curarum viribus amittamur, ut quæ Dei ope bene cœpta sunt, ipso adjuvante per omnia compleantur. Sperandum enim est ut ad compagem corporis sui reliqua, quæ adhuc divisa sunt, membra festinent, et a potioribus minora non discrepent. Ad quod, cum me dilectio tuæ Christianæ studio caritatis hortatur, debet quod invitat sequi, et quod amandum suadet amplecti. Simitem enim jam fidei curam gerentes, per religiosam patientiam, par etiam præmium de boni operis speramus affectu. Neque enim difficultatibus est cedendum. Non enim fatigatur asperis fides, nec ad cœlorum ardua per proclive tenditur, nec remunerationem citra laboris exercitium quis mereatur. Unde ne facientes bona deficiamus, specialiter admonemur etiam testante Psalmista: *Beati qui custodiunt iudicium, et faciunt justitiam in omni tempore* (Psalm. cv); quia non initium laboris remunerationem præmii consuevit invenire, sed terminus. Ergo studium sollicitudinis assumentes, quibus est una in communionem societas et credulitas, quemadmodum de unitate sedis apostolicæ et Constantinopolitanæ Ecclesiæ pariter exultamus in Domino, ita de reliquorum quoque (sicut affectione admones) redintegrationem lætemur, et curemus præmii (*forte primùm et ita legitur in c. Just.*), ut fidem integritatemque nostram immaculatam ab omni contagione servemus. Nosti enim, frater carissime ac sanctissime, quia ecclesiastica servant vincula concordiam, quæ nos ab hæreticorum tueatur insidiis, per quam etiam canonum custoditur integritas (auctoritas). His in robore suo omni circumspeditione cœvatis, remedia sperantur. Habet enim ecclesiasticarum ordo regularum, et ipsius forma justitiæ, ut medicina rationabilis benigne et fideliter sperantibus non negetur, nec quisquam est ita ab humanitate discretus, quem non a rigore distractionis inclinet cauta simplicitas. Sed ut caute hoc, cæterasque querelas aut errores alicujus ævi (rei) valeas expedire; dilectissime frater, personam meam te in hoc oportet induere, scientem in hujusmodi causis (sicut prædictum est) quid cavendum sit, et ita omnia prævidendum, ut a te non ambigas rationem dispensationis hujus Deo esse reddendam, ita tamen ut eos qui vobis fuerint communionem sociati, vel per vos sedi apostolicæ vestra nobis scripta declarent, quibus etiam et quam continentiam libellorum obtulerint (continentiam libellorum quos obtule-

quod data habeatur sub consulatu Justiniani tertio, cum jam non amplius Bonifacius, sed Joannes Romanæ Ecclesiæ præsideret. Hæc prudens collector epistolarum pontificiarum diligenter considerans, suspectam de obreptione fidei formulam exposcit. Baron. anno 530, num. 5. Sev. Bixus.

Hæc quoque a callido veteratore confictæ

rius), inseratur. Sic quoque humilitatem debemus tenere in mente, ut inde (tamen) ordinis nostri dignitatem servemus in honore, quatenus in nobis, nec humilitas timida, nec ratio sit superba. Omnipotens Deus, carissime, sua te protectione custodiat, atque ad celestis remunerationem patriæ (cum) multiplici

A animarum fructu perducatur. Deus te incolumem custodiat, reverendissime frater. Amen. Datum vii kalendas Octobris (hæc falsa consulum nota) Justiniano tertium et Oreste (Valentino II et Oreste, viris clarissimis consulibus (anno Christi 530 vel 533).

ANNO DOMINI DXXXVII.

MONTANUS

EPISCOPUS TOLETANUS.

(Ex Collect. SS. Patrum Tolet.)

PROLEGOMENA.

MONITUM AD LECTOREM

Auspicamur, lector optime, a Montano SS. PP. Toletanorum editionem, quoniam e tota retro antiquitate is primus est, non qui monumenta litteraria ediderit, sed cujus scripta ad nos usque pervenerint. Quis enim dubitet Montano aliquos præcessisse in sede Toletana doctos præsules, ac scribendi laude præclaros? De Audencio, quem Toletanum antistitem fuisse nemo ambigit, scitum est Gennadii elogium, cap. 14, his verbis: *Audencius episcopus Hispanus scripsit adversus Manichæos et Sabellianos, et Arianos, qui nunc vocantur Bonosiaci, librum quem prætulavit de Fide adversus omnes Hæreticos: in quo ostendit antiquitatem Filii Dei cœternalem Patri fuisse, nec initium Deitatis tunc a Deo Patre accepisse, cum de beata Maria Virgine homo, Deo fabricante, conceptus et natus est. Virum eundem in Scripturis exercitatum habentem ingenium vocat Trithemius. Sed hoc Audencii opus, sicut et alia aliorum, periit. Montanus itaque primus occurrit, cujus epistolæ sæculo sexto conscriptæ, atque a S. Ildephonso laudatæ, temporis edacitatem superantes, in variis mss. repertæ sunt, ex quibus editæ primum a D. Garcia Loaysa, deinde*

B ab em. Aguirrio in sua Collectione conciliorum Hispaniæ: postremo a P. Florez ad quamplures mss. codices gothicos, ut ipse asserit, collatæ, multo emendatioribus quam in prioribus editionibus exhibitæ sunt in appendice ad tom. V Hispaniæ sacræ. Ejus nos editionem secuti sumus, nullis ex nostro variantibus lectionibus adnotatis, quoniam ms. codice, ad quem epistolæ exigueremus, nullum habuimus. Variantes igitur descriptæ sunt ex ipsa Florezii editione: adnotationes vero ad imam oram adhibitas ex em. card. Aguirrio desumpsimus, quas tamen nostris animadversionibus ad calcem auximus, locum obscurissimum epistolæ secundæ quoquomodo illustraturi, qui nulli hactenus editori non negotium facessit. Quod vitam Montani ejus epistolis præfigimus, non vanum nobis consilium visum est iniisse, ut de auctore rationem prius redderemus, quam ejus representaremus scripta. Itaque in cæteris Patribus edendis eandem observavimus methodum. In Montano vero, quoniam elogium illius a S. Ildephonso conscriptum brevius est, nos vitæ ejus historiam paulo longiorem conteximus, colligentes eâ quæ ab aliis historicis scripta reperimus. Vale.

MONTANI VITA.

Montanus Ecclesiæ Toletanæ post Celsum antistes floruit tempore Amalarici regis Gothorum, præfuitque illi ab anno 528 usque ad 531, secundum seriem præsulum Toletanorum D. Joannis Baptistæ Perezii canonici Toletani, et Clar. Loaysæ, et Aguirrii, quam auctiorem et correctiorem dabimus ad calcem tom. II.

Ex sancto Ildephonso intelligimus, quot quantisque virtutibus eluxerit. Fuit enim summa animi virtute præditus, in dicendo eloquentissimus, in gubernando prudentissimus, omnibus summis honoribus dignus, atque vitæ innocentia commendatissimus et beatissimus.

Et quidem ejus sanctitatis eminentia abunde comprobatur antiquissima fidelique traditione, qua S.

Ildephonsi ætate omnium ore ferebatur, sanctissimum præsulem putida calumniâ ab hominibus invidis appetitum, insigni miraculo suam innocentiam vindicasse, carbones accensos tandiu in propriis vestibus sustinendo quoad sacra mysteria ipse perageret; quin tamen interea vestes vel levissimum ceperint detrimentum, ignisve quidquam de vi sua remisit. Cujus simili purgatione posterioribus sæculis S. Anselmum aliosque sanctissimos viros, Spiritu sancto inspirante, usos legimus.

Eloquentia Montani atque ejus doctrinæ splendor satis apparet ex duabus epistolis, quæ ad nos usque pervenerunt. Prima fratribus filiisque dilectissimis territorii Palentini, altera D. eximio Thuribio scripta: necnon ex concilio Toletano II, cui præfuit: